

ВПЛИВ МІКРОФАЗОВОГО РОЗДІЛУ ПОЛІУРЕТАНОВИХ ІОНОМЕРІВ НА ЯКІСТЬ ПОФАРБУВАНЬ ТКАНИН

Г.В. Міщенко¹, Т.А. Попович², В.А. Ткач¹, І.О. Кулікова¹

¹Херсонський національний технічний університет
Бериславське шосе, 24, 73008, Херсон, Україна
chimicology@kntu.net.ua

²Херсонський державний університет
40 років Жовтня (Університетська), 27, 73000, Херсон, Україна

Досягнення полімерної хімії в області створення нових високомолекулярних сполук (ВМС) мають важливе значення для текстильної галузі, зокрема, для хімічної технології волокнистих матеріалів і випуску якісних текстильних матеріалів з вимоговими властивостями. За допомогою полімерних речовин текстильним матеріалам надають широкий спектр споживчих властивостей, в тому числі і таких, що не є властивими для волокнуотворюючих полімерів, з яких виробляють текстильні матеріали. Зокрема, ВМС відіграють важливу роль у художньому оформленні тканин – фарбуванні і друкуванні, яке здійснюється за пігментною технологією. В ролі пігментів при цьому використовують як мінеральні, так і органічні речовини, а також металеві порошки, в тому числі порошки Алюмінію та бронзи, за допомогою яких формують «модні ефекти» на тканинах під «срібло» та «золото».

Пігменти фіксують на тканинах полімерними плівками, що формуються спеціальними зв'язуючими – плівкоутворюючими ВМС, які використовуються у формі водних дисперсій і наносяться на тканини разом з пігментами.

Властивості плівок, сформованих на поверхні тканин, визначають якість опорядженої тканини, зокрема, стійкість закріплення пігменту на тканині і міцності пофарбування, еластичність надрукованої тканини, а, насамперед, інтенсивність кольору, що залежить від ступеня прозорості полімерної плівки. У зв'язку з цим до полімерних зв'язуючих пігментних складів висувають багато вимог, яким до теперішнього часу найбільше задовольняють акрилові сополімери.

Але в останній час ринок ВМС, що можуть бути використані у хімічній технології волокнистих матеріалів для їх опорядження, в тому числі для друкування пігментами

поновився за рахунок поліуретанових (ПУ) іономерів, що здатні формувати не тільки міцні, але й еластичні плівки.

Метою роботи було дослідження впливу іонних груп в макромолекулах поліуретанів на інтенсивність пофарбувань пігментами.

Задачі дослідження визначалися тим, що ПУ взагалі здатні до мікрофазового розділу [1], а введені іонні групи в макромолекули полімеру впливають на цю властивість полімеру [2].

Мікрофазова структура плівки впливає на ступінь прозорості плівки, а, відповідно з цим, і на інтенсивність пігментного забарвлення тканини.

Оскільки інтенсивність забарвлення входить до основних показників якості пофарбованої тканини, при виборі типу полімеру, придатного до використання в якості зв'язуючого, визначали перш за все саме цей показник.

В роботі використано три водні дисперсії поліуретанів, а саме, аніоноактивні сульфовмісної [3] і карбоксилвмісної [4] полімерів, катіоноактивний [5] і неіонний, стабілізований поверхнево-активними речовинами (ПАР).

Інтенсивність пігментного забарвлення, закріпленого на тканині поліуретанами, визначали за функцією Гуревича-Кубелки-Мунка K/S:

$$K/S = \frac{(1 - R^2)}{2R}$$

де R – коефіцієнт відображення, %.

Виміри R здійснювали на спектрофотометрі «Sprekol-II» (Німеччина).

Для формування пігментованої плівки на тканині, останню фарбували складом, що містив пігмент і поліуретанову водну дисперсію, а після фарбування піддавали сушінню та тепловій обробці при температурі 150°C, 3 хвилини. В табл. 1 наведено дані з вимірювань функцій K/S.

Таблиця 1

Вплив типу поліуретану на інтенсивність забарвлення пігментом червоним 2 СТІ

№ з/п	Тип дисперсії	Групи, які забезпечують самодиспергування дисперсії у воді	Інтенсивність забарвлення, K/S
1.	Аніоноактивна сульфовмісна	SO_3^-	5,69
2.	Аніоноактивна карбоксилвмісна	$-\text{COO}^-$	5,94
3.	Катіоноактивна	$-\text{N}^+$	6,20
4.	Неіонна	ПАВ	5,30

Із табл. 1 видно, що за інтенсивністю забарвлення по мірі зниження показника поліуретанові дисперсії розташовуються в наступний ряд: катіонактивна аніонактивна з карбоксилвмісним полімером аніонактивна з сульфовмісним полімером дисперсія, стабілізована ПАР. Найбільш близькі за інтенсивністю пофарбування до акрилових дисперсій, що є найбільш поширеними, формують поліуретанові дисперсії катіонактивні. З числа аніонних дисперсій – дисперсії на основі карбоксилвмісних поліуретанів забезпечують більш близькі до еталону пофарбування.

Із зниженням температури теплової обробки тканини після фарбування інтенсивність забарвлення знижується у всіх випадках, тобто прозорість плівок і інтенсивність забарвлення в значній мірі залежать від температури формування плівки.

Вивчення впливу типів ПУ на інтенсивність забарвлення, а також температури сушіння тканини і її термічної обробки після сушіння дозволили зробити рекомендації щодо умов теплової обробки тканини для формування найбільш інтенсивного забарвлення та вибрати поліуретанові дисперсії, за допомогою яких забезпечується найбільш якісне фарбування.

Висновки

1. Показано, що внаслідок здатності блоків ланцюга макромолекул поліуретанів до мікрофазового розділення режим сушіння

надрукованої тканини впливає на інтенсивність забарвлення. Зниження температури сушіння обумовлює посилення мікрофазового розділу в структурі плівки й обумовлює зниження інтенсивності забарвлення.

2. Відзначено, що внаслідок того, що сульфогрупи обумовлюють посилення ступеня мікрофазового розділення гнучких і жорстких блоків полімеру, застосування сульфовмісних поліуретанів характеризується більшою втратою інтенсивності при зниженні температури сушіння в порівнянні з застосуванням карбоксилвмісного поліуретану. Результатом зазначеної особливості сульфовмісного поліуретанового іономера є менш інтенсивне забарвлення в порівнянні з еталоном.

1. Липатов Ю. С. Коллоидная химия полимеров: [монографія] / Ю.С. Липатов. – К.: Наукова думка. – 1984. – 344 с.
2. Чумак Л. О. Сульфовмісні полієфіуретани та водні дисперсії на їх основі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. хім. наук : спец. 02.00.06 "Хімія високомолекулярних сполук" / Л. О. Чумак. – К., 1995. – 20 с.
3. Греков А. П. Полиуретановые латексы / А. П. Греков, А. Г. Яковенко // Физикохимия и модификация полимеров : [сб. науч. трудов]. – К. : Наукова думка, 1987. – С. 100–115.
4. А. с. 1286604 СССР, МКИ³ Д06Р Со8L 1/08. Способ получения полиуретановой дисперсии / В. М. Непышневский, Ф. Х. Самигуллин (СССР).
5. А. с. 788693 СССР, МКИ³ Д06Р Со8L 1/08. Способ получения полиуретановой дисперсии / В. М. Непышневский, Ф. Х. Самигуллин, Р. Р. Сафин (СССР).